

گفتار سردبیر

یکی از راه‌های آشنایی با فرهنگ و ادبیات دیگر ملت‌ها، بهره‌گیری از کارکردهای استراتژیک ترجمه است؛ ترجمه، ابزار شاخصی برای تأثیرپذیری و تأثیرگذاری؛ و به تعبیری، پل استواری برای تعامل و داد و ستد فرهنگی با دیگر ملت‌هاست. ترجمه کلیده و دمنه و هزار و یک شب، رباعیات خیام و... گواهی روشن بر این ادعاست.

سخن به گزافه نیست اگر بگویم: در پیدایش برخی گونه‌های ادبی، از جمله رمان و شعر نو عربی و فارسی، عوامل گوناگون ادبی، اجتماعی، سیاسی و تاریخی تأثیرگذار بوده است، اما هرگز نمی‌توان جایگاه ترجمه و آشنایی بسیار از پیشگامان این دو گونه ادبی با ادبیات غرب را ازراه ترجمه انکار کرد. شوربخانه، ترجمه بزرگان شعر و ادب فارسی به زبان‌های زنده و شاخص جهانی، چندان مورد توجه مترجمان قرار نگرفته است؛ بنابراین، حضور فرهنگ و ادب معاصر ایرانی با آن پیشینه پربار و درخشان در عرصه ادبیات جهانی، بسیار کم‌فروغ است.

نگاهی گذرا به نشریات علمی جهان عرب، ما را به سوی واقعیتی تلخ و هشداردهنده رهنمون می‌کند که پژوهشگران معاصر ادب عربی، به‌ویژه ناقدان نامدار آن، آشنایی چندانی با ادبیات معاصر فارسی ندارند و این یعنی عدم حضور ادب معاصر ایرانی در عرصه فرهنگی کشورهای عربی و محروم‌ماندن دو ادبیات از دستاوردهای مشترک فرهنگی. عکس این قضیه، صادق نیست؛ پژوهشگران ادب فارسی ازراه ترجمه با آثار ادیبان جهان عرب و ادب معاصر عربی آشنایی یافته و در این زمینه پژوهش‌های ارزشمند و روشمندی را به یادگار گذاشته‌اند. نام‌هایی همچون جبران خلیل جبران، محمود درویش، نجیب محفوظ، ادونیس، نزار قبانی و... برای استادان و پژوهشگران ادب فارسی، بیگانه و گمنام نیست؛ اما آیا پژوهشگران معاصر جهان عرب نیز با نام‌ها و آثار شاعران ایرانی به‌مانند نیما یوشیج، مهدی اخوان ثالث، سهراب سپهری، احمد شاملو، محمدرضا شفیعی کدکنی و... آشنا هستند؟ پژوهش‌های صورت گرفته به‌روشنی اثبات می‌کند که آن پژوهشگران هیچ آشنایی‌ای با شاعران و نویسندگان معاصر ایرانی ندارند و این هشدار فرهنگی جدی‌ای برای هردو ادبیات است.

اینجاست که ترجمه آثار ادیبان معاصر ایرانی به زبان عربی می‌تواند این انزوای نوظهور و رکود فرهنگی ما را جبران کند تا فرهنگ و ادبیات ایرانی ما به‌مانند گذشته بتواند از پویایی مناسب و رشد چشمگیری برخوردار باشد؛ از این رو انتظار می‌رود، مترجمان چیره‌دست، آثار فاخر ادیبان شایسته این کهن‌مرز و بوم را به زبان‌های زنده و بین‌المللی؛ از جمله زبان عربی ترجمه نمایند تا آن‌گونه که ما، دیگران را با ترجمه می‌شناسیم، آن‌ها نیز ما را ازراه ترجمه بشناسند.

الله ولی التوفیق والسداد

تورج زینی‌وند